

конкретними знаннями та певними навичками, які можна оцінювати безпосередньо, використовуючи спеціальні критерії. Компетентність є поняття функціональне, тобто характеризує фахівця як суб'єкта діючого, що реалізує на практиці компетенції. Компетенціями вважають знання, уміння, навички, спілкування, розвиток особистості, здібності та якості особистості, які потім проявляються в компетентностях людини. Адже компетенції забезпечують ефективне виконання професійної діяльності, що є необхідним для адаптації в сучасному професійному середовищі майбутньому фахівцю.

Теоретичною основою концепції професійного становлення особистості, формування її фахової компетентності стали дослідження особистості та діяльності К.С. Абульханової-Славської, Б.Г.Анан'єва, А.Г.Асламова, І.І.Драча, І.О.Зімньої, Б.Ф.Ломова, А.К.Маркової, А.Маслоу, М.М Нечаєва, Н.Г.Ничкало, Г.В. Суходольського, Дж.С'юпера, Н.Ф.Тализіної, Дж.Холанда, В.Д. Шадрікова. На основі аналізу робіт вітчизняних та зарубіжних дослідників можна виділити наступні концептуальні положення:

- професійне становлення особистості має історичну та соціально-культурну обумовленість;
- ядром професійного становлення особистості є формування фахової компетентності, тобто розвиток особистості в процесі професійного навчання, засвоєння професії і виконання професійної діяльності;
- процес формування фахової компетентності індивідуально різноманітний, неповторюваний, але в ньому можна виділити якісні особливості та закономірності;
- професійне життя дозволяє людині реалізовувати себе, надає особистості можливості для самоактуалізації.

Сучасна професійна освіта потребує високого рівня підготовленості молоді до професійної діяльності і тому постає проблема професійної компетентності фахівця. Коли на початку ХХ сторіччя обсяг знань подвоювався через десятки років, а у даний час, час інформаційного буму, цей процес займає лише рік й надалі він буде подвоюватися кожні декілька місяців, освіта потребує кардинальних змін самої підготовки фахівців. Це потребує суттєвої зміни навчально-виховного процесу в закладах освіти, поглиблення та розвитку міждисциплінарних зв'язків, які передбачають використання навчально-виховних та дидактичних ресурсів всіх дисциплін. Адже, всі навчальні дисципліни, профілюючі і непрофілюючі, які викладаються у вищих навчальних закладах, мають спрямовуватися на розвиток фахової компетентності. На це мають орієнтуватися не тільки викладачі точних, але й гуманітарних дисциплін. Тому проблема формування фахової компетентності у студентів технічних спеціальностей є нагальною.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» // Вища школа. – 2002. – № 6. – С. 75.

МЕТОДИКА ПРОСВІТНИЦЬКОЇ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З СІМ'ЄЮ

Крамаренко Н. М. (Полтава)

У Законі «Про освіту», Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ століття), інших нормативних документах визначено основні завдання

організації родинного виховання і освіти як важливої ланки виховного процесу. Однією з цільових уставок тут має стати розвиток батьків як вихователів, «організація родинного виховання... як важливої ланки виховного процесу і забезпечення педагогічного всеобучу батьків».

Основою співробітництва соціального працівника і батьків у сучасних умовах є індивідуальний і диференційований підхід до сім'ї, глибоке знання індивідуальних особливостей розвитку особистості дитини. Тільки за наявності таких знань можна надати батькам відповідну психолого-педагогічну допомогу, сформулювати конкретні рекомендації з питань виховання конкретної дитини. Диференціація у даному випадку передбачає врахування якісних відмінностей та особливостей різних груп сімей. У загальному плані означений підхід включає такі основні аспекти: 1) соціальний (врахування особливостей сільської і міської сім'ї; робітничої, селянської, інтелігенції, змішаної); 2) демографічний (врахування віку, освіти батьків, віку і статі дітей, структури сім'ї); 3) світоглядний (врахування світоглядної позиції, стилю внутрішньосімейних взаємин, ставлення до школи, суспільства); 4) етнографічний (врахування рівня загальної, педагогічної та професійної культури, характеру сімейних традицій); 5) проблемний (тип проблем сім'ї у виховання дітей, сімейних стосунках).

Все це потребує уважного вивчення сімей, результати якого мають стати підґрунтям забезпечення диференційованої психолого-педагогічної просвіти батьків.

Перш ніж розпочати вивчення сім'ї, необхідно скласти план такої роботи, розробити її програму, визначити методи вивчення.

Програма вивчення сім'ї за її виховною функцією може будуватися за такими інтегральними напрямками: 1) загальні відомості про сім'ю, стан розвитку сім'ї; 2) матеріальна і духовна культура сім'ї; 3) виховання дітей, існуючі проблеми, виховний досвід; 4) особливості батьківських моделей виховання членів подружжя.

У педагогіці існує цілий арсенал різноманітних методів, які можуть бути використані для вивчення зазначених напрямів. До основних з них відносяться: спостереження, бесіди, анкетування, інтерв'ювання, вивчення документалістики, аналіз результатів виконання творчих завдань, доручень, розв'язання педагогічних задач і ситуацій тощо.

При організації просвітницької роботи з батьками слід враховувати: педагогічну доцільність участі батьків у конкретному заході; наявність позитивного ставлення батьків до даного заходу; актуальність даного заходу для нормального функціонування сім'ї як виховного інституту, особливої людської спільноти; погодженість у часі та змісті з іншими заходами і справами.

Арсенал методів педагогізації, якими користуються педагоги, нічим не обмежується. Інформаційні методи використовуються з метою формування понять, передачі інформації, забезпечення належної оцінки явищ; методи організації діяльності – для вироблення і відпрацювання у батьків відповідних вмінь виховної діяльності. За допомогою останніх і в ході їхньої реалізації у батьків формується єдність спеціальних знань, із способами діяльності та ціннісно-оціночних взаємин. Адже кожний захід є технологічною одиницею всього просвітнього процесу, через яку соціальний працівник формує активне педагогічне оформлене середовище. Усі методи взаємодіють між собою і перебувають у тісному взаємозв'язку.

На заняттях з батьками часто використовуються ігри різних видів. Гра – це форма вільного самовияву людини.

У сучасній науковій теорії та практиці відомі різні види ігор: імітаційні, операційні, рольові, «діловий театр» та ін. У просвітницькій роботі з батьками

доцільно застосовувати ігри як метод формування знань, вмінь або ставлень.

Важливим є і проведення тренінгів, де використовуються ігри, дискусії, аналіз ситуації, вправи.

Таким чином, просвітницька робота з батьками щодо виховання дітей у сім'ї є важливою складовою соціальної допомоги сім'ї з боку держави, здійснюється на засадах добровільності, гуманізму, прийняття допомоги сім'єю є адресною і різноманітною за проблемами (змістом), методами, формами, відбиває ідею допомоги для самопомоги.

Література

1. Алексеєнко Т. Ф. Умови сучасного сімейного виховання: Науково-методичний посібник. – К., 2000.
2. Вишневецький О. Концепція демократизації українського виховання// Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні. – К., 1997.
3. Гапон Ю. А. Соціально-педагогічні технології виховання: теоретичні основи і практика// Педагогіка і психологія. – 1996. – №2.
4. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI ст.). – К., 1994.
5. Зязюн І. А. Освітні технології у вимірах педагогічної рефлексії// Світло. – 1996. – №1.
6. Концепція сучасного українського виховання// Освіта. – 1996. – 18 вересня.
7. Макаренко А. С. Книга для батьків// Твори. – Т. 4.
8. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка. – К., 1978.

ПОКАЗНИКИ МОВЛЕННЕВОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Крамущенко Л.В. (Полтава)

Складовою педагогічної майстерності викладача вищої школи є його мовлення. Це специфічний інструмент професійної діяльності педагога, за допомогою якого можна розв'язати різні педагогічні завдання: забезпечити повноцінне сприймання навчальної інформації, підвищити мотивацію навчання, створити в аудиторії ситуацію співробітництва і співтворчості. Мовлення педагога є показником його педагогічної культури, засобом самовираження і самоутвердження його особистості.

Особливістю публічного усного мовлення викладача є його розмовність, для якої характерна проста побудова фраз, відступи від строгих граматичних норм, невимушеність і демократизм. Проте, ця розмовність має особливість, яку науковці визначають поняттям „літературна розмовність“. Важливо врахувати і те, що публічне мовлення викладача сприймається студентами як за допомогою слухових аналізаторів, так і зорових. Педагог сприймається і оцінюється як відповідно до того, що він говорить, так і того, яким „невербальним малюнком“ супроводжуються його слова – які у нього при цьому жести, погляд, вираз обличчя, який підтекст мають його слова. Професійна вимога щодо цього аспекту – досягнення викладачем певної відповідності (як говорять психологи, – конгруентності) між вербальною і невербальною поведінкою викладача.

Публічне мовлення педагога-професіонала – це завжди продумана,